

Redegørelse nr. R 4 (10/10 2013)

Folketinget 2013-14

Skriftlig redegørelse

(Redegørelsen er optrykt i den ordlyd, hvori den er modtaget).

Redegørelse af 10/10 13 om Østersørådssamarbejdet.
(Redegørelse nr. R 4).

Udenrigsministeren (Villy Søvndal):

INDLEDNING

Delegationen til Nordisk Råd har udbedt sig en årlig redegørelse for samarbejdet i Østersørådet som supplement til en tilsvarende redegørelse for det nordiske samarbejde. Denne redegørelse behandler udviklingen i Østersørådets regi under det russiske formandskab for Østersørådet i perioden 1. juli 2012 – 30. juni 2013.

Østersørådet er det samlede forum for et regionalt, multilateralt og mellemstatsligt samarbejde mellem rådets 11 medlemslande, dvs. Danmark, Estland, Finland, Island, Letland, Litauen, Norge, Polen, Rusland, Sverige og Tyskland samt EU, på en lang række områder.

Hovedformålet med samarbejdet er at fremme den demokratiske udvikling i Østersø-regionen, at bidrage til en positiv økonomisk udvikling med henblik på at gøre regionen til et førende vækstområde i Europa samt at skabe større enhed mellem medlemslandene.

Formandskabet for Østersørådet går på skift blandt medlemslandene og er af et års varighed. Hvert formandskabsland fastlægger prioriteterne for sin indsats. Det russiske formandskabsprogram indeholdt en række konkrete mål og aktiviteter inden for de 5 områder, som Østersørådet har valgt at fokusere på, nemlig miljø; økonomisk udvikling; energi; uddannelse og kultur samt civil sikkerhed m.v.

Hovedindholdet i denne redegørelse struktureret efter de nævnte 5 samarbejdsområder. Beskrivelsen dækker arbejdet i såvel de organer, der formelt hører under Østersørådet som en række tilgrænsende organisationer i regionen.

Pr. 1. juli 2013 overtog Finland formandskabet for såvel Østersørådet som et antal under- og søsterorganisationer efter Rusland.

ØSTERSØTOPMØDER

Medlemslandenes regeringschefer og Kommissionens formand er siden 1996 trådt sammen én gang årligt i lige årstal for at udstikke overordnede retningslinier for samarbejdet i regionen. Disse topmøder står formelt uden for Østersørådets organisation. Men Østersørådet er ansvarligt for at forberede og følge op på dem. Seneste topmøde fandt sted i Stralsund den 30. – 31. maj 2012. Der har ikke fundet Østersøtopmøder sted i rapporteringsperioden.

ØSTERSØRÅDET (COUNCIL OF THE BALTIC SEA STATES – CBSS)

Rådet består af medlemslandenes udenrigsministre samt EU og er organisationens øverste organ. Det mødes ordinært én gang årligt i ulige årstal for at fastlægge generelle politiske retningslinier for og varetage den overordnede koordination af samarbejdet.

Som en af flere nyskabelser under det tyske formandskab 2011 – 2012 blev der afholdt en *ekstraordinær (17.) samling* i den nordtyske by Plön den 5. februar 2012. Den umiddelbare anledning var Østersørådets 20-års jubilæum, der blev markeret med en festlighed.

Den 5.-6. juni deltog udenrigsministeren i *Østersørådets 18. udenrigsministersamling* i Kaliningrad, Rusland. Den russiske udenrigsminister, Sergej Lavrov, var vært for mødet, der markerede afslutningen på det etårige russiske formandskab for Østersørådet.

Under mødet drøftede ministrene fra Østersørådets medlemslande aktuelle internationale spørgsmål og perspektiverne for en videreudvikling af samarbejdet i Østersøregionen. Ministrene vedtog en fælles erklæring. Erklæringen opregner den brede vifte af aktiviteter, der har fundet sted i regionen under det russiske formandskab. Erklæringen lægger endvidere op til, at Østersørådets embedsmandskomiteé undersøger behovet for at opdatere Østersørådets langsigtede prioriteringer i lyset af udviklingen og udarbejder anbefalinger til yderligere skridt med henblik på at opnå de mål, som blev sat i Vilnius-erklæringen fra 2009.

Udenrigsministeren rettede i sit indlæg en tak til Rusland for en succesfuld varetagelse af formandskabsopgaverne. Han fremhævede, at Danmark i arbejdet med Østersørådets prioriteringer, der nu sættes i værk, også vil inddrage ønsket om at styrke Rådets effektivitet og fokus samt bane vejen for synergier med andre regionale samarbejdsfora.

Erklæringen er optrykt som bilag 1 (ikke optrykt her). Den findes kun på engelsk, tysk og russisk.

EMBEDSMANDSKOMITÉEN (COMMITTEE OF SENIOR OFFICIALS)

Embedsmandskomiteéen består af repræsentanter for hvert enkelt medlemsland. Komiteéen behandler og tager stilling til spørgsmål, der hører under Rådet, og bistår således med den overordnede ledelse af organisationen. Antallet af møder varierer fra formandskab til formandskab. Under det russiske formandskab mødtes komiteéen otte gange, hvilket er normalt.

I henhold til sit mandat er Østersørådet ikke blot et forum for politisk dialog, overvejende på ministerniveau. Det er også et knudepunkt for informationsformidling om og koordination af samarbejdet i det omfang, koordinationen ikke griber ind i fagministeriernes kompetence og ekspertise.

Embedsmandskomiteéen modtager således løbende briefer om arbejdet såvel i organer under selve Østersørådet

som i søsterorganisationer, jfr. nærmere nedenfor. I rapporteringsperioden har komitéen desuden fortsat sit arbejde med organisatoriske spørgsmål, herunder etableret finansieringsmuligheder for startomkostninger i forbindelse med nye projektinitiativer.

SAMARBEJDET PÅ MILJØOMRÅDET

Samarbejdet på miljøområdet foregår i en *ekspertgruppe for bæredygtig udvikling*. Dens mandat fokuserer på strategisk samarbejde på områderne: klimaforandring; bæredygtig udvikling i byer og på landet; bæredygtigt forbrug og produktion; innovation og uddannelse i bæredygtig udvikling. Ekspertgruppen har udarbejdet en strategi for bæredygtig udvikling i regionen for årene 2010-2015, som blev godkendt af den 16. Ministersamling. Desuden har ekspertgruppen udarbejdet kriterier for de såkaldte Lighthouse-projekter, som har været det mest håndgribelige udtryk for samarbejdet ved at demonstrere bæredygtig udvikling i konkret handling.

Alle ni kyststater omkring Østersøen samt EU-Kommissionen samarbejder om beskyttelsen af Østersøens havmiljø i *Helsingforskommissionen* (i daglig tale Helcom), der er en af Østersørådets strategiske partnere. Danmark er formandsland for Helcom i tiden frem til 30. juni 2014. Arbejdet er præget af forberedelsen af det kommende 2013 Helcom Ministerial Meeting, som finder sted i København den 3. oktober 2013. På mødet forventes ministrene at vedtage en ministerdeklaration. Blandt de væsentligste emner indgår revisionen af 2007 Baltic Sea Action Plan, BSAP's forpligtelser til reduktion af tilførslen af næringsstoffer til Østersøen, samt dato for indsendelse af HELCOM NECA ansøgning om etablering af Østersøen som NOx Emission Control Area til IMO. Herudover gøres der status over den hidtidige indsats for at gennemføre BSAP'en samt drøfte behovet for yderligere indsatser for at nå planens mål om god miljøtilstand i Østersøen i 2021.

SAMARBEJDET PÅ DET ØKONOMISKE OMRÅDE

Ekspertgruppen om maritim politik (Expert Group on Maritime Policy) fortsatte sit arbejde i rapporteringsperioden.

Blandt de væsentligste aktiviteter under det russiske formandskab var et transportministermøde i december 2012 og en højniveaunkonference om miljøbeskyttelse i Østersøregionen i april 2013. Begge blev afholdt i Skt. Petersborg. *Ekspertgruppen* mødtes tre gange i rapporteringsperioden. Det blev under russisk formandskab besluttet at forlænge gruppens mandat med yderligere 2-3 år.

Østersørådet indgår i et samarbejde med *Baltic Sea Labour Forum (BSLF)*, der blev etableret i november 2011 i Hamborg. BSLF danner ramme for en social dialog repræsenterer for arbejdstager- og arbejdsgiverorganisationer samt offentlige og parlamentariske institutioner om arbejdsmarkedsspørgsmål. I arbejdsprogrammet for 2012/2013 har BSLF sat sig tre mål: at identificere fælles udfordringer på arbejdsmarkedet i Østersøregionen, at sætte fælles problemer på BSLF's dagsorden med henblik på at udarbejde fælles løsninger samt at skabe et grundlag for at formidle fælles synspunkter anbefalinger til beslutningstagere. BSLF arrangerede i november 2012 et rundbordsmøde med deltagelse af sociale partnere fra regionen samt regeringsrepræsenterer og arbejdsmarkeds-

eksperter. Emnet for mødet var ungdomsarbejdsløshed og mobilitet i arbejdskraften.

SAMARBEJDET PÅ ENERGIOMRÅDET

I 1999 etablerede energiministrene i Østersørådets medlemslande og EU-Kommissionen et energipolitisk samarbejde i Østersøområdet med det formål at fremme markedsbaserede, sikre og bæredygtige energisystemer til gavn for vækst og klimavenlig udvikling i regionen. Den organisatoriske ramme for energiministrenes samarbejde er Baltic Sea Energy Cooperation (BASREC). Inden for BASREC har styregruppen Group of Senior Energy Officials (GSEO) en tilsvarende funktion som embedsmandskomitéen inden for Østersørådet.

På energiministrenes seneste møde i Berlin i maj 2012 udtrykte ministrene ønske om at styrke samarbejdet, herunder i form af gennemførelse af konkrete projekter i samarbejdsperioden 2012-15, der bidrager til at opfylde målsætningen om grøn vækst og forsyningsikkerhed.

Det russiske formandskab har fulgt aktivt op på beslutningerne på ministermødet i Berlin, og der er opnået enighed om foreløbig følgende projekter:

- High-level konference om energieffektivitet. Del af EU-Rusland dialogen. Rusland er ansvarlig for projektet.
- Gennemgang af bygningers energieffektivitet. Del af EU-Rusland dialogen. Rusland er ansvarlig for projektet.
- Seminar om udvikling af elmarkedet og forstærkning af elnettet i de nordligste regioner. Rusland er ansvarlig for projektet.
- Seminar om småskala vandkraftanlæg. Rusland er ansvarlig for projektet.
- Etablering af et regionalt CCS ekspert netværk. Tredje fase i CCS projektet. Norge er ansvarlig for projektet.
- Videndeling og erfaringsudveksling om fjernvarme og -køling samt kraftvarme på lokale vedvarende energikilder. Finland og Danmark er ansvarlige for projektet.

Der er desuden et projekt om fluktuerende energikilder og behovet for forstærkning af el-nettene under forberedelse. Tyskland er ansvarlig for projektet.

SAMARBEJDET VEDRØRENDE UDDANNELSE OG KULTUR

Sigtet med Østersørådets *EuroFaculty projekter* er at fremme regionale læreanstalters konkurrencedygtighed på europæisk og bredere internationalt niveau. Efter fuldførelsen af et første EuroFaculty projekt i de baltiske lande fulgte et lignende projekt i Kaliningrad, som blev fuldført i april 2008 under dansk ledelse.

Siden da er der iværksat et EuroFaculty projekt i den russiske region *Pskov* syd for Skt. Petersborg. Projektet etablerer uddannelse i erhvervsøkonomi og -ledelse, og for første gang har alle Østersørådets medlemslande, foruden andre partnere, ydet bidrag til projektets første fase på 3 år. Efter nogle begynderanskeligheder blev projektet officielt sat i gang i januar 2009. En international styregruppe under svensk ledelse leder implementeringen af projektet, hvis 1. fase kunne afsluttes i 2012.

I oktober 2012 blev 2. fase af projektet søsat. Under projektets 2. fase, der ligeledes løber over tre år, vil man konsolidere det nu etablerede fireårige Bachelor-program og i tillæg hertil udvikle et Masters-program.

Danmark har bidraget med 50.000 euro til projektets 2. fase i tillæg til et bidrag på 150.000 euro til dets 1. fase, foruden et ekstraordinært bidrag på ca. 120.000 kr.. I den samlede finansiering af den 2. fase indgår et betydeligt bidrag fra Rusland, hvilket har været en betingelse for det danske og flere andre tilsagn.

På kulturområdet fortsætter arbejdet i overvågningsgruppen for samarbejde om den kulturelle arv (*Baltic Sea Monitoring Group on Cultural Heritage Cooperation*), som udspringer af et kulturministermøde i 1997 og i den multilaterale kultursamarbejdsorganisation *Ars Baltica*, der fungerer som tænketank på kulturområdet i Østersøregionen. I rapporteringsperioden er der ikke sket væsentlige udviklingstiltag i forhold til tidligere år.

SAMARBEJDET VEDR. CIVIL SIKKERHED M.V.

Specialgruppen vedrørende menneskehandel (Task Force against Trafficking in Human Beings with focus on adults – TF-THB) blev nedsat i 2006 i fortsættelse af et nordisk-baltisk samarbejde på området. Dens mandat løber til udgangen af juni 2014. Det var ønsket under det russiske formandskab, at der blev taget stilling til en evt. forlængelse af mandatet, men dette har man ikke opnået. Der er dog bred opbakning, herunder fra Danmark, til arbejdet i TF-THB, som har høstet betydelig international anerkendelse. Spørgsmålet om mandatforlængelse vil blive drøftet under det finske formandskab.

Hidtil har udgifterne til sekretariatsbetjening af gruppen og dens aktiviteter været finansieret primært af Sverige – en finansiering, der udløber med mandatet. Det er i rapporteringsperioden besluttet, at man fremadrettet skal integrere omkostningerne i Østersørådets generelle budget på en måde, hvorpå man stadig kan identificere dem. Fra dansk side er der i 2012 ydet et bidrag på 200.000 kr. til et projekt vedrørende menneskehandel til tvangsarbejde. Der er yderligere meldt et dansk bidrag ud for 2013 og 2014.

I rapporteringsperioden har gruppen:

- gennemført en undersøgelse af samarbejdet mellem forskellige relevante aktører på nationalt niveau i regionen for så vidt angår menneskehandel til tvangsarbejde,
- implementeret selve projektet vedrørende tvangsarbejde, herunder gennemførelse af nationale workshops og udarbejdelse af træningsmateriale. Projektet afsluttes medio 2014.
- udviklet et nyt projekt (TRACE), der er fuldt finansieret af EU-midler. Projektet har bl.a. til formål at støtte relevante aktører i bekæmpelsen af menneskehandel ved at vurdere og konsolidere information omkring bagmændene.
- arbejdet på en regional statusrapport vedrørende menneskehandel, der forventes færdig i efteråret 2013.

Ekspertgruppen vedrørende udsatte børn (Expert Group for Cooperation on Children at Risk – EGCC) har i rapporteringsperioden afholdt 10 års jubilæum i Reykjavik 11.-12. oktober 2012. Forud for mødet var udarbejdet en årsfolder om arbejdet gennem de sidste 10 år i Children's Unit. På mødet blev det besluttet at fortsætte arbejdet med at støtte uledsagede børn i regionen, herunder rekruttering, træning og støtte af Legal Guardians under behørig hensyntagen til de respektive landes lovgivning på området. Herudover blev det besluttet at inkludere »The Plan of Action on Unaccompanied and Trafficked Children» i EGCC's »Priority Document«.

Det blev endvidere besluttet at fastholde »The AudTrain« som et EGCC projekt. »The AudTrain« er en træningsmodel

til systematisk monitorering af institutioner for anbragte børn og unge udviklet på baggrund af en norsk træningsmodel. Materialet er oversat til fire sprog udover engelsk. Materialet er blevet eksternt evalueret med meget positive resultater.

Den 27. februar 2013 afholdt Rusland en konference i Moskva med titlen: »Keeping children safe in the present-day media environment – Experiences made and challenges identified in protecting children from information harmful to their health and development in the Baltic Sea Region« herunder »Online Safety for children«.

I forbindelse med rekruttering af ny leder af the Children's Unit indgik Island og Finland i rekruttering og udvælgelse sammen med CBSS sekretariatet. Ny leder Turid Heiberg, master i political science og psykoterapi – siden 1993 ansat i Red Barnet Norge og fra 2008 arbejdet som regional direktør for Red Barnet Sverige i Syd og Central Asien – er blevet ansat med formel opstart i september 2013. Tidligere leder Lars Lööf fratrådte stillingen pr. 30.maj 2013.

Ekspertgruppen afholdt sit andet møde i perioden 30.-31.maj 2013 i Moskva. På mødet deltog den ny sekretariatsleder Turid Heiberg. På mødet blev gruppens »Plan of Activity« og »The Priority Document«.

På mødet blev Heidi Manns Haatanen fra Finland valgt som formand for EGCC og Anniki Tikerpuu fra Estland som næstformand for næste periode, der løber fra 1.juli 2013 til 30.juni 2014.

Ekspertgruppen har i rapporteringsperioden herudover deltaget aktivt i en lang række møder, konferencer o.l.

Ekspertgruppen vedr. nuklear og radiologisk sikkerhed (Expert Group on Nuclear and Radiation Safety) har fortsat udviklingen af det velfungerende netværk inden for nuklear og radiologisk sikkerhed. I rapporteringsperioden har der været særligt fokus på at udvikle medlemslandenes evne til at assistere hinanden gennem deling og analyse af særlige (gamma spektrometriske) måledata. En af udfordringerne herved er at kunne anvende fælles filformater og at oversætte formater mellem laboratorier.

Netværket kan således bruges til at forbedre landenes evne til at analysere komplicerede radiologiske og nukleare materialer.

Ekspertgruppen er fortsat opmærksom på de muligheder, der er for at søge fondsmidler, både gennem EU, gennem CBSS og gennem andre organisationer i medlemslandene.

Ideer til fremtidige projekter involverer afholdelse af fælles baltiske kurser og uddannelse for beredskabspersonel og eksperter inden for det nukleare og radiologiske område.

Det russiske formandskab har i rapporteringsperioden udfoldet bestræbelser på at reaktivere *ekspertgruppen vedrørende ungdomsanliggender (Expert Group on Youth Affairs)*. Bestræbelserne har ikke båret frugt, og ekspertgruppens fremtid er usikker trods usvækket interesse for emnet blandt medlemslandene. En mulig løsning kunne være at etablere nye rammer for samarbejdet på ungdomsområdet.

Under dansk formandskab afholdt samarbejdet om grænsekontrol (*The Baltic Sea Region Border Control Cooperation*) i 2012 en række seminarer i relation til bekæmpelse af illegal indvandring, menneskesmugling og maritim bevissikring. Samarbejdets 15. konference for grænseværnschefer blev afholdt i november 2012 på Bornholm.

Ved årsskiftet til 2013 overtog Finland formandskabet for samarbejdet. Under ledelse af det finske formandskab afholdes i 2013 en række seminarer inden for maritim grænsekontrol, ligesom der under det finske formandskab vil blive iværksat fælles operative kontrolaktioner i sommeren 2013.

Den 16. konference for grænseværnschefer forventes afholdt i november 2013 i Finland.

YDRE FORBINDELSER

Der er over årene etableret en fast praksis for, at formandskabet deltager i åbningen af *den årlige Parlamentariske Østersøkonference (Baltic Sea Parliamentary Conference)*, som senest fandt sted i august 2012 i St. Petersborg. Det sker som udtryk for Østersørådets ønske om at styrke samspillet med Østersøparlamentarikerne. Formandskabet deltager endvidere fra tid til anden i møder i konferencens stående udvalg, ligesom dokumenterne fra Østersørådets møder på ministerniveau samt årsrapporterne fra embedsmandskomiteén sendes til Østersøparlamentarikerne. I overensstemmelse med fast praksis deltog Østersøparlamentarikerens formand i åbningen af Østersørådets udenrigsministermøde i juni 2013 i Kaliningrad, hvor hun afgav et indlæg.

Det XI. *Baltic Sea NGO Forum* blev afviklet i St. Petersborg i april 2013 under russisk formandskab. Forummet samlede

over 300 deltagere fra Østersørådets medlemslande, herunder fra regionerne i det nordvestlige Rusland.

Embedsmandskomiteén holdt sin årlige konsultation med repræsentanter for de 10 *observatorlande*: Frankrig, Hviderusland, Italien, Nederlandene, Rumænien, Spanien, Slovakiet, Storbritannien, Ukraine og USA i december 2012 i Stockholm, hvor sekretariatet har sæde.

I rapporteringsperioden har Østersørådets formandskab og sekretariat i lighed med tidligere holdt møde med sine samarbejdspartere i de øvrige store regionale organisationer *Arktisk Råd, Barentsrådet og Nordisk Ministerråd* med henblik på udveksling af oplysninger om aktiviteter og planer.

_____

Hermed slutter redegørelsen.

_____